

Sygn. akt IV U 681/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Dorecka

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2019 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołań H. K., J. K. (1), K. K. imieniem małoletniego J. K. (2)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 22 sierpnia 2017 roku nr (...)

z dnia 22 sierpnia 2017 roku nr (...)

z dnia 22 sierpnia 2017 roku nr (...)

w sprawie H. K., J. K. (1), J. K. (2) reprezentowanego przez K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do renty rodzinnej

oddala odwołania.

Sygn. akt IV U 681/17

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 28 stycznia 2019 r.

Decyzjami z dnia 22 sierpnia 2017 r., nr (...), nr (...)

i nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosków z dnia 1 sierpnia 2017 r., odmówił H. K., J. K. (1) i J. K. (2) reprezentowanemu przez matkę K. K. przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu

(...)ojcu M. K.. W uzasadnieniach decyzji ZUS wskazał, że zmarły nie miał ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i nie spełniał warunków do jej uzyskania, ponieważ w dziesięcioleciu do dnia zgonu, tj. w okresie od 4 czerwca 2007 r. do 3 czerwca 2017 r., udowodnił łącznie jedynie 4 lata, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Decyzje te zostały zaskarżone odwołaniami przez H. K., J. K. (1)

i J. K. (2) reprezentowanego przez matkę K. K.. Odwołujący domagali się zmiany zaskarżonych decyzji i przyznania im prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. K.. Odwołujący zarzucili błąd w ustaleniach faktycznych w zakresie ustalenia przez organ rentowy okresów składkowych i nieskładkowych zmarłego M. K.

w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgonu, co skutkowało przyjęciem, że w ciągu dziesięciolecia przed dniem zgonu zmarły nie udokumentował 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. W uzasadnieniu odwołujący podali, że organ rentowy nieprawidłowo ustalił okresy ubezpieczenia zmarłego w dziesięciolecia do dnia zgonu. Ich zdaniem, przyjęty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych okres składkowy i nieskładkowy w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgonu powinien wynosić co najmniej 5 lat.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o ich oddalenie z przyczyn podanych w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji. Wskazał też, że zmarły M. K., urodzony w dniu (...), nie spełniał warunków do nabycia prawa do emerytury, ponieważ nie osiągnął wieku emerytalnego. Podkreślił, że w przypadku zmarłego nie znajduje zastosowania przepis art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ na przestrzeni swojego życia nie wykazał on 30-letniego okresu składkowego. Jak wskazał, zmarły M. K. nie spełniał warunków do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w związku z czym brak jest podstaw do przyznania prawa do renty rodzinnej jego dzieciom. Renta rodzinna jest bowiem prawem pochodnym zmarłego. Aby można było ubiegać się o przyznanie renty rodzinnej, w pierwszej kolejności należy ustalić, czy zmarłemu przysługiwałaby renta z tytułu niezdolności do pracy. Jeżeli więc zmarły w chwili śmierci nie spełniał warunków do przyznania renty, brak jest podstaw do przyznania renty rodzinnej na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej jego dzieciom.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

M. K. zmarł w dniu (...) Zmarły był ojcem J. K. (1), urodzonej w dniu (...), będącej w roku akademickim 2016/2017 studentką III roku studiów pierwszego stopnia, kierunek: Finanse (...) (...) w K., H. K., urodzonego w dniu (...) będącego w roku akademickim 2016/2017 studentem 1 roku stacjonarnych studiów I stopnia prowadzonych na W. (...) (...) oraz J. K. (2), urodzonego w dniu (...)

dowód:

- odpis skrócony aktu zgonu- k. 10 akt ZUS,
- zaświadczenie UE w K. z dnia 27.06.2017 r.- k. 46 akt ZUS,
- zaświadczenie (...) z dnia 14.06.2017 r.- k. 50 akt ZUS,
- odpis skrócony aktu urodzenia J. K.- k. 11 akt ZUS,

Od 28 października 1982 r. do 11 października 1996 r. zmarły M. K. pracował w (...) -2 w K. jako elektromonter. Od 27 kwietnia 1984 r. do 30 grudnia 1985 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po wojsku, od 31 grudnia 1985 r. do 28 stycznia 1986 r. nie pracował. Od 23 czerwca 1988 r. do 12 maja 1990 r. zmarły pracował na budowie eksportowej w ZSRR w charakterze elektromontera. Od 13 maja 1990 r. do 4 czerwca 1990 r. korzystał z urlopu dewizowego. Od 12 października 1995 r. do 11 października 1996 r. korzystał zaś z urlopu bezpłatnego. Od 12 grudnia 2000 r. do 30 kwietnia 2008 r. zmarły prowadził działalność gospodarczą i w tym czasie odprowadzał składki na ubezpieczenia społeczne. Od 18 kwietnia 2013 r. do 31 grudnia 2016 r. zmarły był zatrudniony w (...) .H.U. (...) J. W. W. w wymiarze 1/3 etatu jako konserwator-elektryk. Od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2014 r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

Zmarły w dziesięcioleciu przed dniem zgonu, tj. w okresie od 4 czerwca 2007 r. do

3 czerwca 2017 r., osiągnął 3 lata, 11 miesięcy i 12 dni okresów składkowych oraz 6 miesięcy okresów nieskładkowych, co dało łącznie 4 lata, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Zmarły legitymował się okresem składkowym w wymiarze 22 lat, 8 miesięcy i 20 dni. Łączny zaś okres składkowy i nieskładkowy w jego przypadku wyniósł 23 lata, 9 miesięcy i 4 dni.

dowód:

- świadectwa pracy z dnia: 06.05.1990 r., 14.10.1996 r. i 02.01.2017 r.- k. 13, 22, 31 akt ZUS,
- poświadczenie dla celów świadczeń emerytalno-rentowych z dnia 16.08.2017 r.- akta ZUS,
- karta przebiegu zatrudnienia z dnia 22.08.2017 r.- akta ZUS,
- pismo (...) w T. z dnia 06.10.2017 r.- akta ZUS,

M. K. był niezdolny do pracy w okresie wcześniejszym od daty śmierci. Częściowa niezdolność do pracy istniała u niego od maja 2012 r.

Od kwietnia 2012 r. zmarły miał rozpoznawaną cukrzycę typu 2 leczoną intensywną insulinoterapią (insulina 4 razy na dobę). W maju 2012 r. był hospitalizowany w Klinice (...) w K. z powodu powikłań cukrzycowych: zespołu stopy cukrzycowej- ropowicy prawej stopy. W trakcie hospitalizacji (w okresie od 31 maja 2012 r. do 20 czerwca 2012 r.) u opiniowanego rozpoznano oprócz cukrzycy typu 2 w trakcie insulinoterapii i ropowicy stopy prawej również polineuropatię cukrzycową obwodową, nadciśnienie tętnicze i niealkoholowe stłuszczenie wątroby. Przy wypisie ze szpitala zalecono mu kontynuację intensywnej insulinoterapii, kontrolę w Gabinetie Stopy Cukrzycowej oraz dalszą opiekę diabetologiczną. W październiku 2012 r. opiniowany był ponownie hospitalizowany w Klinice (...) w K. z powodu niewyrównania metabolicznego cukrzycy i owrzodzenia prawej stopy. Wykonane w trakcie tej hospitalizacji (pobyt w okresie od 2 października 2012 r. do 15 października 2012 r.) badania dodatkowe wykazały przebyty zawał serca o nieznanym czasie z istotnym pozawałowym uszkodzeniem lewej komory serca i jej dysfunkcją skurczową. W badaniu echokardiograficznym wykazano rozległe odcinkowe zaburzenia kurczliwości ścian lewej komory z cechami blizny pozawałowej na ścianie dolnej i obniżoną całkowitą kurczliwością lewej komory EF 38%. Przy wypisie ze szpitala zalecono opiniowanemu dodatkowo stałą opiekę kardiologiczną. W styczniu 2014 r. opiniowany doznał złamania kości miednicy oraz przez i podkrętarzowego złamania kości udowej prawej w trakcie urazu podczas upadku z drabiny. Opiniowany był z tego powodu leczony operacyjnie w Oddziale (...)w T.. W 2016 r. opiniowany był hospitalizowany w O. Szpitala (...) w K. (pobyt od 21 sierpnia 2016 r. do 25 sierpnia 2016 r.) z powodu wylewu krwi do ciała szklistego oka lewego. U chorego rozpoznano powikłania oczne cukrzycy: retinopatię cukrzycową po laseroterapiach siatkówki obu oczu oraz zaćmę wikłającą z implantacją sztucznej soczewki do oka lewego. Opiniowany był obciążony poważnymi, przewlekłymi schorzeniami, które w znacznym stopniu naruszały jego zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji przynajmniej od maja 2012 r. Istniejące już w czasie wykrycia cukrzycy w kwietniu 2012 r. powikłania jak: polineuropatia cukrzycowa, zespół stopy cukrzycowej wskazują na początek choroby znacznie poprzedzający rozpoznanie. Również przebyty zawał serca z typowymi echokardiograficznymi cechami blizny pozawałowej musiał dokonać się w okresie poprzedzającym rozpoznanie tj. przed październikiem 2012 r.

dowód:

- opinia sądowo-lekarska z dnia 28.11.2017 r.- k. 60-61,

Zmarły M. K. z powodu cukrzycy i jej powikłań był długotrwale częściowo niezdolny do pracy przed kwietniem 2012 r. Cukrzyca rozpoznana w kwietniu 2012 r. leczona była insuliną. Stwierdzono wówczas zaawansowane powikłania neurologiczne i naczyniowe oraz zespół stopy cukrzycowej w tym okresie. Brak jest dokumentacji medycznej sprzed 2012 r., w związku z czym nie jest możliwe dokładne ustalenie daty powstania u zmarłego niezdolności do pracy. Zaawansowanie przewlekłych powikłań cukrzycy wskazuje na ich wcześniejsze powstanie. Opiniowany był elektromonterem. Powyższy obraz kliniczny cukrzycy stanowił w jego przypadku przeciwwskazanie do pracy w charakterze elektromontera. Podstawowym schorzeniem była u zmarłego cukrzyca oraz choroba niedokrwienna serca z przebyłym zawałem mięśnia sercowego.

dowód:

- opinia sądowo-lekarska z dnia 20.03.2018 r.- k. 95-96,

Brak jest podstaw do stwierdzenia u zmarłego M. K. niezdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji w okresie wcześniejszym niż data śmierci z przyczyn ortopedycznych.

Zmiany zwyrodnieniowe stawu biodrowego nie były u zmarłego zaawansowane. Brak jest wpisu w dokumentacji, że konieczna będzie u opiniowanego endoprotezoplastyka stawu biodrowego. Przebyte w 2014 r. złamanie przez i podkrętarzowe kości udowej, jak i złamanie talerza kości biodrowej najprawdopodobniej uległo wygojeniu po 4 latach od urazu. Brak jest karty informacyjnej z leczenia w poradni, ale przy takim długim okresie od urazu należało przyjąć, że przebyte złamanie nie dawało podstaw do stwierdzenia u zmarłego niezdolności do pracy z przyczyn ortopedycznych.

dowód:

- opinia sądowo-lekarska z dnia 30.08.2018 r.- k. 120-121,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów i opinie sądowo-lekarskie.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd w całości podzielił wydane w sprawie opinie biegłych kardiologa i specjalisty z zakresu chorób wewnętrznych, biegłego diabetologa oraz biegłego specjalisty ortopedii i traumatologii narządu ruchu uznając, że zawierają one wyczerpującą ocenę stanu organizmu zmarłego, a ponadto uwzględniają wpływ rozpoznanych u niego schorzeń na zdolność do pracy. Sąd uznał, że charakterystyka schorzeń została przez biegłych oceniona prawidłowo z punktu widzenia zasad logiki, przy wykorzystaniu wiedzy specjalistycznej popartej doświadczeniem osób sporządzających opinie. Wydane w sprawie opinie udzielają odpowiedzi na postawione biegłym pytania. Podkreślić ponadto należy, że opiniujący w sprawie biegli swoje ustalenia i wnioski wywiedli po szczegółowej analizie całości dokumentacji medycznej znajdującej się w katach sprawy. Żadna ze stron opinii tych nie kwestionowała.

Opinie biegłych sądowych, w ocenie Sądu, spełniają ponadto wymogi przewidziane dla tego rodzaju środków dowodowych przewidziane w art. 278 k.p.c. i art. 285 k.p.c., a także w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z

dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy w związku z art. 12-14 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołania od zaskarżonych decyzji (...) Oddział w T. z dnia 22 sierpnia 2017 r., w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, nie zasługiwały na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy odwołującym H. K., J. K. (1) i J. K. (2) reprezentowanemu przez matkę K. K. przysługuje prawo do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) ojcu M. K.. Odmawiając ubezpieczonemu przyznania prawa do tego świadczenia organ rentowy wskazał, że zmarły nie miał ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i nie spełniał warunków do jej uzyskania, ponieważ w dziesięcioleciu do dnia zgonu, tj. w okresie od 4 czerwca 2007 r. do 3 czerwca 2017 r., udowodnił łącznie jedynie 4 lata, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast wymaganych przepisem ustawy 5 lat.

Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących (iuris cogentis). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego i jednolitym stanowiskiem doktryny prawa ubezpieczeń społecznych, powinny być więc wykładane ściśle (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/2008 OSNP 2009/9-10/120), a od reguły tej nie ma żadnych wyjątków, poza wyraźnie przez przepis przewidzianymi. W wyroku z dnia 20 lutego 2013 r., III AUa 1167/12 (Legalis nr 733341) Sąd Apelacyjny w Krakowie wskazał, że przepisy prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych są przepisami bezwzględnie obowiązującymi, a zatem przy ich stosowaniu ani organ rentowy ani sąd nie mogą mieć na uwadze zasad współżycia społecznego. Przepisy te muszą być bezwzględnie przestrzegane w stosunku do wszystkich nawet, jeśli jawią się one osobie zainteresowanej jako subiektywnie niesprawiedliwe.

Stosownie do treści art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.), renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń z tym, że jak stanowi ust. 2 tego artykułu, przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Do renty rodzinnej uprawnieni są członkowie rodziny, do których zalicza się m.in. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione (art. 67 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy).

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS).

Renta rodzinna pełni głównie funkcję alimentacyjną. Jej celem podstawowym jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub kształcenie się nie mają możliwości pozyskiwania tychże środków własną pracą (działalnością zarobkową). Stanowi ona pieniężną rekompensatę utraty, przede wszystkim, ale nie tylko, ekonomicznego wsparcia ze strony zmarłego rodzica lub innej osoby, na której ciążył obowiązek alimentacyjny wobec dziecka. Renta rodzinna stanowi swoistego rodzaju rekompensatę dochodu utraconego wskutek śmierci osoby bliskiej. W wyroku z dnia

11 kwietnia 1996 r., II UR 4/96 (OSNAPiUS 1996/20/311) Sąd Najwyższy stwierdził, że całokształt przepisów prawnych regulujących prawo do renty rodzinnej dla dzieci wskazuje, że zasadniczym celem tego świadczenia jest dostarczanie środków utrzymania tym dzieciom pracownika (rencisty), które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania.

W tej sprawie ustalić należało, czy zmarły M. K. spełniał warunki do przyznania mu renty z tytułu niezdolności do pracy. Zmarły, urodzony w dniu (...), z uwagi na wiek, z całą pewnością nie spełniał bowiem warunków do nabycia prawa do emerytury w chwili śmierci, gdyż nie osiągnął wieku emerytalnego.

Stosownie do treści art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.), renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Jak wynika z treści art. 57 ust. 2 tej ustawy, przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zgodnie z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalno- rentowej, warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat- jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, jak stanowi przepis art. 58 ust. 2 powołanej ustawy, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej.

Stosownie zaś do treści art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W tej sprawie Sąd badał, czy przed datą zgonu można przyjąć u zmarłego chociażby częściową niezdolność do pracy, ponieważ w dziesięcioleciu do dnia zgonu nie udowodnił on 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Analiza dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym karty przebiegu zatrudnienia i wprowadzonych przez ZUS okresów ubezpieczenia wykazała, że organ rentowy nie pominął żadnego z takich okresów. Wszystkie okresy składkowe i nieskładkowe, jakie wynikały ze złożonej w aktach dokumentacji zostały przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnione. W przypadku odwołującego łączny okres składkowy i nieskładkowy wyniósł 23 lata, 9 miesięcy i 4 dni. Do stażu pracy nie podlegał zaliczeniu okres przerwy pomiędzy zakończeniem służby wojskowej a ponownym podjęciem zatrudnienia od 31 grudnia 1985 r. do 28 stycznia 1986 r.

Okres między zakończeniem służby wojskowej a podjęciem pracy (w ciągu 30 dni) nie jest okresem ani składkowym, ani nieskładkowym w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Okresy nieskładkowe zostały bowiem enumeratywnie wymienione w art. 7 tej ustawy, który jednak nie zawiera wariantu zaliczenia okresu przerwy pomiędzy zwolnieniem

z czynnej służby wojskowej, a powrotem do pracodawcy. Okres takiej przerwy nie jest także wymieniony jako okres składkowy w art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

a w szczególności w art. 6 ust. 1 pkt 4, który wskazuje, że za okresy składkowe uważa się okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. Należy podkreślić, że z art. 120 ustawy z dnia 21 listopada

1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) wskazuje możliwość zaliczenia do uprawnień wynikających ze stosunku pracy jedynie okresu odbywania czynnej służby wojskowej i nie rozciąga tej możliwości na okres przerwy pomiędzy zakończeniem czynnej służby wojskowej, a zgłoszeniem gotowości powrotu do pracy (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 19 września 2018 r., III AUa 445/18, Legalis nr 1852128). W stażu pracy zmarłego słusznie ZUS nie uwzględnił również okresu korzystania przez niego z urlopu bezpłatnego od 12 października 1995 r. do 11 października 1996 r. Urlop bezpłatny w świetle treści art. 6 i art. 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS nie jest ani okresem składkowym, ani okresem nieskładkowym (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 20 stycznia 2015 r., III AUa 366/14, LEX nr 1785916). Okres urlopu bezpłatnego sam w sobie nie jest okresem zatrudnienia, bowiem pojęcie to zamyka się tylko do tych osób, które pracę świadczą lub doznają przerw w jej świadczeniu bez zawieszenia praw i obowiązków pracowniczych. Okresu tego nie można potraktować jako składkowego w rozumieniu art. 6 ustawy emerytalno-rentowej (por. wyrok SA w Łodzi

z dnia 4 grudnia 2013 r., III AUa 359/13, LEX nr 1416053). W wyroku z dnia 4 października 2005 r., III AUa 1383/04 (LEX nr 175551) Sąd Apelacyjny w Katowicach podniósł, że okres urlopu bezpłatnego jest, zgodnie z Kodeksem pracy- art. 174 § 2, okresem, który stanowi przerwę w realizacji obowiązków i praw pracowniczych u pracodawcy, czyli pracodawca nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za pracownika, a co za tym idzie okres ten nie jest ani okresem składkowym, ani okresem nieskładkowym wedle przepisów ustawy emerytalno-rentowej. W stażu pracy zasadnie ZUS nie uwzględnił też zmarłemu okresu urlopu dewizowego od 13 maja 1990 r. do 4 czerwca 1990 r. Okres korzystania z tzw. „urlopu dewizowego”, tj. wykorzystywanego w kraju okresu urlopu wypoczynkowego, do którego wnioskodawca nabył prawo z tytułu pracy za granicą, nie stanowi okresu składkowego, jak i nieskładkowego, w myśl art. 6 i art. 7 ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Tym samym, brak jest podstaw do uwzględnienia tego okresu w stażu pracy w warunkach szczególnych (por. wyrok SA

w Krakowie z dnia 3 kwietnia 2013 r., III AUa 1369/12, LEX nr 1313291). Wcześniej,

w wyroku z dnia 20 marca 2007 r., III AUa 2537/05 (Biul.SAKa 2008/1/33) Sąd Apelacyjny w Katowicach podkreślił, że okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, do którego pracownik nabył prawo w czasie pracy na tzw. budowie eksportowej, za który po zakończeniu zatrudnienia za granicą wypłacono mu ekwiwalent pieniężny nie stanowi ani okresu składkowego, ani nieskładkowego w rozumieniu art. 6 i art. 7 ustawy emerytalno-rentowej.

W wyroku z dnia 7 września 2016 r., III AUa 2252/15 (LEX nr 2139408) Sąd Apelacyjny

w Poznaniu podał, że użyte w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS pojęcie „zatrudnienia” zwięźono do kręgu tych tylko zatrudnień, w czasie których pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego. Okres urlopu bezpłatnego z tytułu niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, do którego pracownik nabył prawo w czasie pracy na tzw. budowie eksportowej, za który po zakończeniu zatrudnienia za granicą wypłacono mu ekwiwalent pieniężny, nie stanowi ani okresu składkowego, ani nieskładkowego w rozumieniu art. 6 i 7 ustawy emerytalno-rentowej. W orzecznictwie wskazuje się również, że urlop udzielany po okresie pracy za granicą, polegający na umożliwieniu „odebrania” dni wolnych, w pewnym sensie funkcjonalnie powiązany z pracą za granicą, nie ma znaczenia w zakresie stażu pracy wpływającego na uprawnienia pracownicze. W konsekwencji także nie ma wpływu na uprawnienia wynikające z ubezpieczenia społecznego. Okres ten w zakresie ubezpieczenia społecznego nie jest okresem składkowym ani nieskładkowym; dla ubezpieczenia społecznego jest to okres obojętny. Podkreśla się też, że w takich sytuacjach między macierzystym pracodawcą a pracownikiem korzystającym z urlopu bezpłatnego trwał stosunek ubezpieczenia

społecznego, istniejący od nawiązania stosunku pracy do jego ustania (art. 4 ust. 3 ustawy z 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych), jednak w ramach tego stosunku status pracownika korzystającego z urlopu bezpłatnego rozpatrywany jako okres, w którym nie był zobowiązany do wykonywania pracy i nie otrzymywał świadczeń ze stosunku pracy lub z nimi związanych ani też ich surogatów, analizowany w świetle art. 6 ust. 2 lit. a ustawy emerytalno- rentowej nie był i nie może być obecnie uznany za okres zatrudnienia (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 18 września 2014 r., III AUa 2811/13, LEX nr 1537406, podobnie SN w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2013 r., III UZP 1/13, OSNAPiUS 2013 nr 21-22). W stażu pracy ZUS nie uwzględnił ponadto zmarłemu okresu zatrudnienia w Zakładzie Usług (...) w latach 1996-2000, ponieważ pomimo, iż okres ten został wymieniony w Informacji dotyczącej okresów składkowych i nieskładkowych dołączonej do wniosku o rentę rodzinną (k. 8 akt ZUS), brak jest w aktach sprawy jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego zatrudnienie zmarłego w tym czasie.

Jak wykazało przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, istotnie zmarły w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgonu, tj. w okresie od 4 czerwca 2007 r. do 3 czerwca 2017 r., udowodnił łącznie jedynie 4 lata, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast wymaganych 5 lat. W jego przypadku nie znajdował zastosowania przepis art. 58 ust. 4 ustawy emerytalno- rentowej, ponieważ zmarły nie legitymował się co najmniej 30-letnim okresem składkowym. W przypadku M. K. okres składkowy wynosił tylko 22 lata, 8 miesięcy i 20 dni. Niezdolność do pracy u zmarłego powstała też później niż 18 miesięcy od ustania ostatniego z okresów ubezpieczenia. Biegli z zakresu kardiologii i chorób wewnętrznych stwierdzili, że zmarły był niezdolny do pracy w okresie wcześniejszym od daty śmierci. Jak podali, częściowa niezdolność do pracy istniała u niego od maja 2012 r. Biegły z zakresu diabetologii stwierdził, że zmarły z powodu cukrzycy i jej powikłań był długotrwale częściowo niezdolny do pracy przed kwietniem 2012 r. Jednocześnie zaznaczył jednak, że brak jest dokumentacji medycznej sprzed 2012 r., w związku z czym nie jest możliwe dokładne ustalenie daty powstania u zmarłego niezdolności do pracy. Dlatego, biegły nie przyjął innej daty powstania u opiniowanego częściowej niezdolności do pracy niż ta wskazana w opinii. Z uwagi na brak dokumentacji nie było możliwości czynienia ustaleń odnośnie istnienia u zmarłego niezdolności do pracy w dacie wcześniejszej niż podana przez biegłego. Ostatnim zatem z okresów ubezpieczenia w przypadku zmarłego był okres prowadzenia działalności gospodarczej od 12 grudnia 2000 r. do 30 kwietnia 2008 r. Aby zatem zmarły spełniał warunek z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno- rentowej, niezdolność do pracy musiałaby u niego powstać najpóźniej do 30 października 2010 r., co nie miało miejsca. W przypadku zmarłego nie znajdował zastosowania przepis art. 57 ust. 2 ustawy emerytalno- rentowej, ponieważ nie legitymował się on w chwili śmierci co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

Takie okoliczności, jak trudna sytuacja życiowa, w tym finansowa stron nie są brane pod uwagę w postępowaniu sądowym toczącym się na skutek odwołania od decyzji ZUS odmawiającej przyznania prawa do renty rodzinnej. Na takie okoliczności można się powoływać przy ubieganiu się o świadczenie w innym trybie. Tryb taki przewiduje art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie. Z artykułu 83 ust. 1 ustawy emerytalno- rentowej wynikają trzy przesłanki warunkujące ubezpieczonemu bądź też pozostałym po nim członkom rodziny przyznanie świadczenia w drodze wyjątku. Po pierwsze, niespełnienie wymagań dających prawo do emerytury lub renty musi być spowodowane szczególnymi okolicznościami; po drugie, ubiegający się o to świadczenie nie może podjąć pracy lub innej działalności zarobkowej, objętej ubezpieczeniem społecznym z powodu całkowitej niezdolności do pracy lub wieku; po trzecie, osoba ta nie ma niezbędnych środków utrzymania. Przyznanie przedmiotowego świadczenia ustawa uzależnia od łącznego spełnienia wszystkich trzech przesłanek. Brak choćby jednej z nich wyklucza tę możliwość (por. wyrok WSA z siedzibą w Warszawie z dnia 18 stycznia 2018 r., VIII SA/Wa 715/17, Legalis nr 1715646).

W tym stanie faktycznym i prawnym stwierdzić należało, że zaskarżone decyzje (...) Oddział w T. z dnia 22 sierpnia 2017 r. były zasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.